

महाराष्ट्र शिक्षण समिती द्वारा संचलित

महाराष्ट्र महाविद्यालय, निलंगा

ता. निलंगा जि. लातूर

पर्यावरण प्रकल्प कार्य पुस्तिका

महाराष्ट्र शिक्षण समिती द्वारा संचलित

महाराष्ट्र महाविद्यालय, निलंगा

ता. निलंगा जि. लातूर

पर्यावरण

प्रकल्प कार्य लेखन वही

(Environmentakl Project Work Book)

विद्यार्थ्यांचे नांव चोपळे शुपाली काशिनाथ

वर्ग B.Comb. T. 4 तुकडी _____ क्रमांक _____

प्रकल्प कार्याचे शिर्षक जल प्रदूषण

प्रकल्प स्वरूप : वैयक्तीक / गटामध्ये :

१) _____

२) _____

३) _____

प्रकल्प मार्गदर्शकाचे नाव : _____

प्रकल्प मार्गदर्शकाचे नांव : _____

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	घटकाचे नाव	पान क्र.
1)	जल प्रदुषण	1
2)	नाल्यातील विवारी पाणी	4
3)	तेल वाळती	6
4)	तेल वाळतीवर उपचार	8
5)	नदीत नाले	10
6)	औद्योगिक फिल्डेशन ट्रॉट	12
7)	पॅसिड पावसामुळे झाडांचे	
	वृक्षसाल	14
8)	मास मारी वर परिणाम	
9)	किनारा प्रदुषण	16
10)	झोपडपट्टी अवळील प्रदुषित पाणी	16
11)	जल शुद्धीकरण प्रकल्प	18
12)	कचरा पाळ्यात फेकणे	20
13)	नदीवर धुणे	22
		24

जल प्रदुषण

काठ

जल

WATER

जल

POLLUTION

प्रदूषण

प्रस्तावना :- ही सर्व जगाला भेडसाव-
णारी पर्यावरणीय वातावरण समस्या आहे.
जल प्रदूषणामुळे पाण्यात विविध गुण-
धर्म्या पदार्थ अशा प्रमाणात मिश्रिल
जातात की त्यामुळे पाण्याच्या नैसर्गिक
गुणवत्तेत बदल होऊन ते वापरण्यास
अयोग्य ठरते. जल प्रदूषणा मुळे
सजीवांच्या आरोग्यावर दुष्परिणाम
होतात किंवा पाण्याची चव बिघडते,
ते घागेरडे दिसतात वा दुर्गंधी येऊन
होते मानवी कृती आणि अन्य
कारणांमुळे पाण्याच्या नैसर्गिक गुणवत्तेत
प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष पणे बदल होताना
आणि पाणी कोठल्याही कारणासाठी
वापरण्यास अयोग्य ठरते. या पाण्यात
प्रदूषित जल म्हणतात.

पाण्याचे प्राकृतिक, रासायनिक आणि
जैविक गुणधर्म बदलल्याने मानव व
जलीय सजीवांवर अपायकारक परिणाम
कारणारी जल प्रदूषण ही प्रक्रिया
आहे. नैसर्गिक पाण्यात एखाद्या वाद्य
पदार्थ अशा उच्चाना यांची धार
पडल्यास ते पाणी प्रदूषित होऊन
त्याच्या मानव इतर प्राणी आणि
सजीव जीव यांना उपायक
होता.

जाल्यातील विषारी पाणी

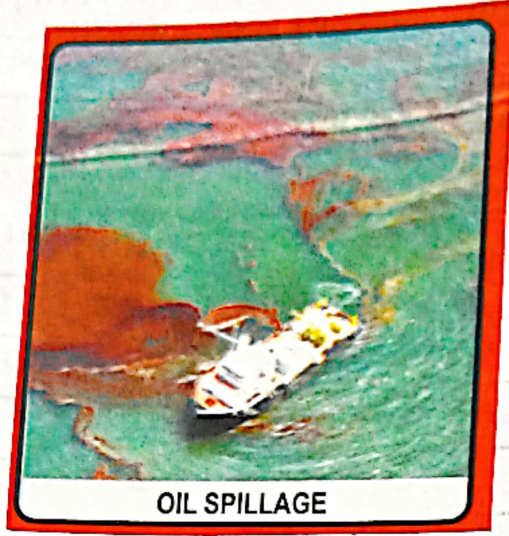

जगातील बहुतेक देशात जल प्रदूषण ही गंभीर समस्या वाढली आहे. कॅनडा, चीन, भारत, जपान, रशिया, अमेरिका, इ. देशात ही समस्या लक्षिताने जाणवते.

पाण्याचे प्राकृतिक, उष्मागतिक आणी जैविक गुणधर्म बदलल्याने मानव व जलीय सजीवांवर अपायकारक परिणाम करणारी जल प्रदूषण ही प्रक्रिया आहे. नैसर्गिक पाण्यात लष्णाच्या वाळू पदार्थ अथवा इतरांना याचा भर पडल्यास ते पाणी प्रदूषित होऊन त्याचा मानव इतर प्राणी आणी जलीय जीव यांना अपाय होतो.

जलप्रदूषण म्हणजे पाण्याच्या स्त्रोतांचे प्रदूषण जलप्रदूषण ही एक मानव निर्मित समस्या आहे. हे पाणी अन्न या मानसाच्या तीन गरजा पैकी पाणी ही दुसऱ्या क्रमांकाची गरज आहे आपल्याला पाणी स्वच्छ आणी शुद्ध मिळते आश्चर्याच्या दृष्टीने खूप महत्त्वाचे आहे. प्रदूषित पाण्यामुळे पावचे विकार इतर बरेचसे रोग होतात.

OIL SPILLAGE

तेल गळती

OIL SPILL CASUALTY

समुद्रावर तेलतंत्राचे वसईतील

कळंब आणि राजोडी समुद्रकिनार्यावर
 लेलाचे शर आणि पाण्याने लेलाचे
 तंत्राचे दिशेने आले आहेत. समुद्रातील
 प्रदूषण आणि कंपन्या तर्फे प्रक्रिया
 न करता साठवणाने झालेल्या शस्त्र-
 यानिके साठवण्यामुळे पाणी तेलकट
 होत असल्याचे समजते. त्याचा परिणाम
 सागरी जीवांतही होत असून मासे
 मृत होत. असल्याचे स्थानिक
 माच्छेमाशां कडून सांगण्यात आले.

वसईतील समुद्रकिनारी पर्यटनसाठी
 अनेक पर्यटक येत असतात. या समुद्र
 किनाऱ्याला गाल्फिड नाव आहे.
 ते तेथे होणारे वाळू उपसा किनाऱ्या
 वरील कचऱ्याच्या साम्राज्याने आता
 याने लेलाच्या तंत्राने भर घेतला
 आहे. वसईतील कळंब आणि राजोडी
 समुद्रकिनारी पर्यटकांना वाळू तेलकट
 झाल्याचे निदर्शनास आले आहे. विविध
 तेल कंपन्यांच्या समुद्रातील सर्वेक्षण-
 मुळे असे तेल किनाऱ्यावर
 आले आहे. असे माच्छेमाशांनी
 सांगितले. यामुळे मासे ही
 मरत असतात.

तेल गळतीवर उपाय

1991 च्या आखाती युद्धाने समुद्रा-
त 1991 साली किती धातूक असू
शकते याची अचूक कल्पना मिळाने
पाहिजे. कश्चित्क्या अंदाजाने तेथील
तेल विहीर तीन तेच समुद्राने टाळते
ल्याचा परिणाम विनाशकारी होतो
कच्चा तेलाने जाड थर 160 किमी
लाई आगी 68 किमी रुंद परि-
सराने पसरता होता.

* Cleaning oil spillage

तेलगळतीमुळे उद्भवणाऱ्या सम-
स्यावर उपाययोजना करण्यासाठी
अवजार परिपत्रात नंतरज्ञान वापरले
जात होते. परंतु अलीकडील काळात
अजिंक्य नंतरज्ञान यावर प्रभावी उपाय
ठरत आले.

अजिंक्य नंतरज्ञानवर आधारित
उत्पादने सध्या बाजारत उपलब्ध
आहेत. उदाहरणार्थ :- साबुन पडणे
गळण्या, स्पंज, रासायनिक विखरले इ.
अजिंक्य नंतरज्ञानावर आधारित विविध
उत्पादने समुद्रातील पाण्यात
मिसळलेल्या तेलाने पुनर्प्राप्ती
व पुनर्वापर यासाठी उपयुक्त
उपयुक्त ठरत आहेत.

एसिड पावसामुळे झाडांचे लुकसान

सोपडपट्टी अवलीन प्रदुषित
पाणी

महाराष्ट्राने जल प्रदूषण रोखण्यासाठी विविध प्रकल्प हाती घेतले आहेत. नद्यांतील पाण्याचा दमिचे नियंत्रण करणे यासाठी ६४ ठिकाणी निगमितपणे पाण्याचा दर्जा या ६४ पैकी ३५ ठिकाणी आहे. महाराष्ट्र राज्याने १९९५ मध्ये राष्ट्रीय नदी कृती आराखडा तयार केला असून नागरी व घरगुती सांडपाण्यामुळे होणारे जल प्रदूषण कमी करणे हा त्यामागील मुख्य उद्देश आहे.

या योजनेअंतर्गत सांडपाणी अडवणे सांडपाणी प्रक्रिया केंद्रे उभारणे नदीदाट्याचा विकास करणे, कमी खर्चाचे स्वच्छतागृहे बांधणे इ. योजना हाती घेतल्या आहेत. जल प्रदूषण नियंत्रित करण्यासाठी उपाययोजना सुचविणे व राज्याच्या सहकार्याने शाबेविणे यासाठी भारत सरकारने राष्ट्रीय जल दर्जा मूल्यांकन प्राधिकरण नियुक्त केले आहे.

जल शुद्धीकरण प्रकल्प

WASHING AT THE RIVER

नदीवर धुणे

आह्वान

* मी घोषणे रुपानी काशिनाथ
डि. Com बंधू सुवह या वगनि शिकत
अरुण पर्यावरण शास्त्र या विषयान
मना हा प्रकल्प दिना रचना होना
यामध्ये मी जन्म प्रदुषण हा विषय
निवडला कारण आजची शंभरी
समस्या जन्म प्रदुषण आहे पाणी
हे जीवन मानने ज्ञान जर पाठवि
दुषित असेल तर जीवन कसे
जडिल यामुळे माझ्या या
प्रकल्पातून फक्त मना जाणीव
करण पथची आहे

धन्यवाद ।

